

SZÉKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZÉKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán
küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér.
Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk-
és kliring 10,489. sz. — — — Helyközi telefon 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendők.

FELELOS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
LAPTULAJDOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca
31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők.
Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szóig
szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet em
8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyilt-tér sora 1 korona

Erdély népe megmozdult!

A nemzet Judásai munkába van-
nak. A fizetett csahosok igyekeznek
minél hangosabban leugatni a szövet-
kezett ellenzék magasztos küzdelmeit.
A kibérelt tollak csakis ezért sercegnak.
A rotációsok métermázsa számra ezt
ontják magukból és országszerte, még
a legkisebb faluba is garmadába kül-
deti a kormány a maszlagot, hazugsá-
gokat, rágalmakat, piszkot, mocskot
szóró nyomtatványait.

Ezzel szemben a szomorú ténye-
ket, a valódi igazságokat hirdető el-
lenzéki sajtót hivatalos uton-módon el-
nyomják, az évek hosszú során át ezek
mellett redithetetlenül kitartott előfize-
tőket, pártolókat is különböző taktiká-
zásokkal igyekeznek elvonni.

Kolozsvárt, Erdély fővárosában,
az aradi tizenhárom megdicsőült nap-
ján, ismét hatalmas népgyűlése volt a
szövetkezett ellenzéknek.

Egy egész ország rész nyilatkozott
meg e gyűlés határozatában, melyet
Désy Zoltán, a 48-as függetlenségi Ko-
suth-párt érdemes alelnöke terjesztett
elő.

Erőtéljes, férfias hangon szól ez
a határozat a nemzethez. Kimondja,
hogy:

1. Követeljük gróf Tisza Istvánnak
és Lukács Lászlónak helyükről való tá-
vozását!

2. Követelünk új minisztériumot, a
képviselőháznak haladéktalan fölösztalá-
sát és becsületes választásokat pénz,
pálinka és hivatali kényszerítés nélkül!

3. Követeljük az általános, egyenlő
és titkos választójog törvénybeiktatását
az egyesült ellenzéki pártoktól elfogadott
formában!

4. Követeljük a sajtószabadság el-
len legujabban intézett merényletek meg-
torlását és "hasonlóknak ezutánra lehe-
tetlenné tételét!

Követeljük gróf Tisza Istvánnak
politikai kiközösítését és Lukács Lász-
lónak vád alá helyezését.

6. Üljön törvényt a bünösök fölött
az általános, egyenlő és titkos választó-
jog parlamentje!

Fogarassy Albert a nagyenyedi,
Petry Zsigmond a marosvásárhelyi, báró
Horváth Emil a szolnokdobokai függet-
lenségi párt nevében fogadták el a ha-
tározatot. Gáspár Balázs tanár, a szé-
kelyudvarhelyi függetlenségi párt nevé-
ben pedig így szól:

Teljes szívvel és lélekkel elfoga-
dom Désy határozati javaslatát s hogy
azt meg is tartjuk, arra Isten sza-
bad ege alatt teszek fogadalmat. Eskü-
szünk, esküszünk, esküszünk!

Majd Lőrinczy István esperes a
székelykeresztúri, Sinte Lajos a dicső-
szentmártoni függetlenségi kör, Wagner

Károly dr pedig a budapesti egyetemi
és Országos Kossuth Szövetség, Kemény
Árpád báró a szilágymegyei, Vákár
Arthur a csikvármegyei, Boga Alajos
a nagyszebeni, Kiss Lajos ref. lelkész
a háromszékvármegyei függetlenségi
párt, Kiss Bálint cs és kir. kamarás
az alsófehérmegyei néppárt nevében
járultak hozzá Désy javaslatához, me-
lyet végül Apáthy István dr, a kolozs-
vári egyetem tudós professzora jelen-
tett ki határozatnak.

Ezt megelőzőleg Apponyi Albert
gróf gyönyörködtette a tizezer főnyi
hallgatóságot nagy értékű beszédével,
melyet így fejezett be:

Mi rendületlenül haladunk kitzött
célunk felé, mert sértetlenül akarjuk
átadni utódainknak azt a zászlót, melyre
az általános, egyenlő és titkos választó-
jog van reá írva s ha elbukunk is
mindannyian, de a zászló tisztaságát
megőrizzük. **Mi megtesszük a köteles-
ségünket; Magyarország népe, tedd meg
te is!...**

Zichy Aladár gróf, Károlyi Mihály
gróf, majd Bokányi Dezső és utána
Juszt Gyula helyett Lovász Márton
képviselő tartott remek beszédet, me-
lyet Désy bevezető szónoklata még fo-
kozott.

A harc köztünk és a kormány kö-
zött tart — ugymond — és tartani
fog addig, míg kettőnk közűt egyik
össze nem török. De megalkuvásról szó
sem lehet. Az ellenzék mindvégig ki-
tart s az eredmény csak a teljes győ-
zelem lehet.

A jogrendnek helyre kell állania
s ezután életbe kell léptetni az általá-
nos, egyenlő és titkos választó jogot.
(Egy hang: Isten áldása rajta!) Igen
— folytatá Désy — én is azt mondom,
mert akkor bizonyos, hogy győzni fog-
gunk. Kossuth Lajos szavait idézem:
„Csak egy erő van, a nép szíve s ha
kell a nép karja!”...

A kolozsvári népgyűlésen tizezer
nél több ember vett részt akik, dél-
előtt 10 órától délután 3 óráig meg
sem mozdultak, dacára a hideg és
szeles időnek s akkor is csak nagy ké-
sőbbre oszlottak szét; éltetve az ország-
gyűlési szövetkezett ellenzéki vezéreket.

Erdély népe tehát megmozdult és
hallatja hatalmas szavát, mely bizo-
nyára Bécsbe is eljutott. De ha ott
egyelőre süket fülekre is talál, annál
jobban bevésődik itthon a nemzet szí-
vébe és hatása el nem maradhat.

Ugy legyen! Vegye ajkára a nép
minden rétege Apponyi Albert gróf sza-
vait: **Magyarország népe, tedd meg
kötelességedet!**

Visszhangozza hegy és völgy, hogy
a nemzetnek saját jogaiért kell jelen-
leg küzdenie s önmaga iránt való kö-
telességér! van szó, amelyet most épen
ugy teljesítenie szükséges, amint ha
nem vet, nem is arathat...

A kornis-utcai bot- rányos állapotok.

Hogy mennyire igaza van a „Székely-
Udvarhely“-nek akkor, midőn a város pol-
gármesteréről néha-napján elmondja néze-
teit, ima tanusítja a következő erélyes pa-
naszos kérelem is:

Tekintetes Polgármester Ur!

Tisztelettel alulírt kornis-utcai lakosok
és az érdekeltek azon kérelmet terjesztjük
elő, hogy személyes megtekintés után, a vá-
rosi tanács igénybevétele mellett, a Kornis-
utcan össze gyülemlt belviz levezetését és
legalább is kavics, vagy deszkapalló gyalog-
járó elkészítését azonnal elrendelni és so-
ronkívül fogantositani sziveskedjék.

A Kornis-utca jelenlegi állapota ugyanis
annyira tarthatatlan, hogy az a legenyhébb
kritikát sem állja ki. A vár feletti oldal for-
rásainak és az állandó esőzéseknak vize le
nem folyhatván, az utcán tavat képeznek s
ugy a szekérrel, mint gyalog való közleke-
dést lehetlenné teszik — reánk felnőttekre
is; gyermekeinket pedig iskolába küldenünk,
az itteni viszonyok miatt, lelketlenség és a
legnagyobb foku abszurdum!

Nem hisszük, hogy Polgármester Ur járt
volna a Kornis-utcába, mert ha járt volna,
bizonyosan nem nézte volna el azt az itt
tapasztalható állapotot, mely a város közép-
pontján az egész város közönségének meg
nem bocsátható szűgyene.

Tekintve, hogy a városi pótdadó kifeje-
zett célja: közintézmények létesítése, az utak
jókarban tartása és a közegészségi viszo-
nyok hathatós javítása, s tekintve, hogy mi
az évtizedeken át fizetett közadókkal csakis
a többi utcák érdekét mozdítottuk elő, a
nélkül, hogy adónk ellenében valamit is nyer-
tünk volna, amidőn az állapotok oda fajul-
tak, hogy minden perc késedelem nagy és
helyrehozhatatlan veszéllyel fenyeget, az
utolsó órában kénytelenek vagyunk a leg-
nagyobb eréllyel reámutatni tarthatatlan
helyzetünkre és követelni a mulaszthatatlan
bajok orvoslását, mivel szomoruan tapasztal-
juk, hogy az arra hivatott városi tisztvi-
selői kar nem akarja észrevenni és meg-
szüntetni azokat, jöllehet az egyenesen kö-
telességük is.

Egyben kénytelenek vagyunk már most
kinyilvánítani, hogy kérésünk eredménytelen-
sége esetén, arra leszünk kényszerülve, hogy
orvoslásért közvetlen a Nagyméltóságú Bel-
ügyminiszter Urhoz forduljunk.

Tiszteletteljes kérésünk megújítása és
annak teljesítése reményében vagyunk

Székelyudvarhelyen, 1912. évi okt. 6-án.

Kiváló tisztelettel: Kovács Lajos, Kiss
István, Séra Kálmán, Pillik Lajos, Sándor
Mózes, Szabados Ferenc, Bodrogi Sámuel,
Tallyán Gyula, Jakab Gáspár, Zakariás Ist-
ván, Szász Ferenc, Constantinesku Viktor,
Pál Márton, Puskás Lajos, Beránék Gusztáv,
Tibád Péter, Páhan Károly, Dóczi Lajos,
Benedek Béla.

OLVASSUK és terjesz-
szük mind-
nütt a függetlenségi lapokat! Ezek védik
jogaikat.

Drágul az igazság.

Rövid pár éven belül óriási átalakuláson megy keresztül az igazságszolgáltatás; életbelép az új perrendtartás s ami talán ennél is fontosabb: az egész bírósági ügykezelés megváltozik, gyorsabb és egyszerűbb lesz, azonban — megdrágul.

Egész csomó újítást hoz be Székely Ferenc igazságügyminiszter s ezek közül való az a tervezet is, amelyet közelebről tett közzé a Jogtudományi Közlöny.

A reform szerint a bírák teendőinek a legnagyobb részét a kezelő-személyzet veszi át. A járásbírók központi irodájának a vezetője veszi fel a makacsságokat, tüzi ki a tárgyalások határnapjait, intézi el idegen bíróságok megkereséseit stb. A központi irodának mindennap az összes, az aznap érkezett darabokat el kell intéznie s amíg ez meg nem történik, a többi irodák tisztviselői nem mehetnek haza, hanem kötelesek a központi irodában segídezni.

Fontos gyakorlati jelentősége van a reform azon részének, hogy a bíróságok többé a perek állásáról a feleknek ingyen értesítést nem adnak. Ha tehát valaki meg akarja tudni, hogy az ellenfelének az ítéletét vagy az idézését kézbesítették-e, tiz fillérért erre a célra nyomtatott kérdőlapot kell vennie, ráírni, hogy mit akar megtudni s beadni a bíróság gyűjtőszekrényébe. Onnan a központi irodába kerül a kérdőlap s a kérdézősködő fél vagy telefonon, vagy válaszlapon — amint kívánja — megkapja az irodától a felvilágosítást. (Az információ díjat természetesen az alperesek viselik).

Nem szabad a feleknek ezután a saját perük aktáit sem megnézni, csak közvetlenül a tárgyalás előtt. Egyedül a járásbírók vezetője, vagy a törvényszéki elnök adhat engedélyt az iratok megtekintésére; az engedélyért természetesen csak 10 filléres kikerőlapokon lehet folyamodni.

Ezek az újítások egyelőre még nem lépnek életbe, ellenben már életben van az igazságügyminiszternek egy másik rendelete, amely tetemes jövedelmet biztosít a kincstárnak.

Eddig ugyanis a tanúk és a szakértők a vallomásuk aláírásával ismerték el, hogy a bíróságnak megállapított tanu- és szakértői díjat felvették. Az új rendelet értelmében külön nyugtát kell a díjakról adniok, amelyet II. fokú bélyeggel kell ellátni, holott ezideig a tanudíjak után a kincstár semmiféle illetéket nem szedett.

Minthogy pedig a tanuknak a nyugtát maguknak kell kiállítani, elképzelhető, hogy az egyes járásbírók esetében mennyi baj van az analfabéta tanukkal s a sok falusi emberrel.

Szines képek.

A főispán kibicel.

A főispán névlegesen még id. Haller János gróf, talán nem is annyira kibicel, mint inkább kilincsel Budapesten a belügyminiszteriumban.

A rossz nyelvek azt mondják, hogy lemondásának elfogadása miatt tartózkodik a fővárosban.

Mi azonban azt hisszük, inkább engedelmet kér a további megmaradásra. Hízen ásó-kapa legyen, ami őt a dúsan jövedelmező főispáni állásoktól elválasztani tudná.

Erre vall marosvásárhelyi félhivatalos szócsövének beadott ama hírelése is, hogy: „lemondását egyelőre nem fogadták el“.

Vajjon mi a szószért hirdetteti akkor hát ő méltósága unalmas lemondásait, ha komolyan meenni nem is akar?

Ő méltósága nagyon szereti a jót. A főispánok egy csoportos összejövetelén pedig, ritka jó munka... dolog nélkül.

Marosvásárhelyt a közigazgatási tilést elnaspolják, mert nincs, aki elnököljön. De azért a fizetéseket van, aki felvegye, ugye bár? Hát nem a publikum és a hivatal van ezekért az urakért!? Dehogy nem? Ez — úgy látszik — a mai rendszerhez tartozik.

Az ember igazán elvárhatná, hogy egy gróf főispán mindenkor szavának álljon és ne tegye bolonddó a vármegyét fecskeszerű készülődésével. Ha kimondja, hogy megy, akkor legyen benne annyi önérték, hogy szavának ura tudjon lenni. Ha pedig szándékában sem áll menni, úgy azt unostalan ne hirdesse, mert az már valóban nevetséges valami.

A főispáni állás tekintélye, az illyesmikhez addig nem volt hozzá szokva... Vagy ez is a mai rendszerhez tartozik!? Akkor nem firtatjuk...

Őszi strófák.

Hullott legyek vannak az ablak talpán,
Szürke felhők gyűlnek a nagy hegy alján.
Itt van az ősz, itt van a sorvasztó ősz,
Sátorfáját szedi már a mező-esősz.

Sárga levél zörög a csupasz fakon,
Őszi szellő sir végig a bus tájon.
Parittyakő, zöld paszuly, édes álom:
Elröpült mind nyomtalanul a nyáron!

Kin járok a letarolt mezőken.
Számozott nyul ugrik föl mellőlem,
Rádúplázom sebtiben a nagy puskát:
Eltaláltam centrumban egy bak macskát.

Leülök majd cserfának a tövébe,
Szilvágombóc hulldogál az ölemben;
Mért nem is hullt, miért nem helyette,
25 öl tűzifa fölcselvelve!

Rókaprémes bundámat vizsgálgom
S eredményül szomorun azt találok;
A tavalyi róka rajt' csak úgy ragyog,
De a prémét megették a gaz molyok!

Be' szeretném, hogy ha fajtyuk lehetnék,
Naponta 100 tojást le tehetnék;
100 tojás 10 fillérral: 10 korona,
Igy hát télen a nyomrom nem korrogna!

És a többi, satöbbi és így tovább,
„R“-es hónap, nem jó már a vizi rák.
Inkább egyél éhómra aszalt somot:
S főzd be bőven télire a gondodat.

Bírák kongresszusa — Nagyváradon.

Az Országos Birói és Ügyészi Egyesület vasárnap tartotta kongresszusát Nagyváradon. Mintegy százan gyűltek össze, köztük Grecsák Károly és Márkus Dezső kuriai bírák, Schuster Rudolf közigazgatási bíró, számos táblai és törvényszéki elnök, több királyi főügyész.

A kongresszust a város dísztermében tartották, a hol Imrik Péter kuriai bíró, majd Hlatky Endre főispán köszöntötte a vendégeket, a kiknek nevében Grecsák Károly, a kongresszus elnöke hosszabb beszédben válaszolt. Hangsúlyozta, hogy a magyar birói kar a kormánytól független testület és nem szolgál osztályérdekeket. Az egyesület törekvése első sorban a birói függetlenség megteremtésére irányul, s mi a kar anyagi és erkölcsi helyzetének bizonyításával érhető el. Birói függetlenségről az automatikus előléptetés rendszere és a külön birói státus megalkotása előtt szó sem lehet. Szenzációt keltett beszédének az a része, melyben utalt a külföldi parlamentekre, a hol a bírának helyet adtak. Reméli, hogy a jövő népparlamentjéből nem fog hiányozni a magyar állameszme legbiztosabb támasza: a magyar bíró.

Az éljenzéssel fogadott megnyitó után Schuster Rudolf tükár terjesztette elő az igaz-

gatóság jelentését, amelyet tudomásul vettek Márkus Dezső kuriai bíró helyeselte a birói karnak a törvényhozásban való részvételét, ezután rámutatott, hogy az ügyészi kar ki van szolgáltatva a mindenkor kormányok önkényének s ezért a közvádlói intézmény reformját sürgeti. Kocsán János járásbíró éles szavakkal bírálta az egyesület működését s erélyes akciót követelt a birói függetlenség intézményes biztosítására.

Ily értelemben határozati javaslatot is fogadtak el s elhatározták, hogy erélyesen lépjenek a jegyzők helyzetének javítása érdekében is. Sok szó esett a birói talárról is, amit általában nem tartanak helyes reformnak. Volt egy érdekes pikantériája is a kongresszusnak. Egy statisztika, amely azt bizonyítja, hogy Székely Ferenc minisztersége óta az előléptetésnél rendkívül mostoha elbánásban részesülnek a bírák az ügyészi kar tagjaival szemben. A statisztikát egy táblabíró készítette, de előterjesztésétől a vezetőség Kérelmére elátott. A közgyűlés után ünnepi diszebed volt, amelyen több felköszöntő hangzott el. A birói kar hangulatára jellemző, hogy sem a kongresszuson, sem a banketten nem hangzott el szó az igazságügyminiszter üdvözlésére. A jövő évi kongresszus Temesvárott lesz.

HIREK.

— **Ujabb rend a postán.** A kolozsvári posta- és távirtdaigazgatóságtól a következő sorokat vettük: Értesitem, hogy a kereskedelemügyi m. kir. Miniszter urnak folyó évi augusztus hó 10-én kelt 51101. sz. rendelete alapján a Székelyudvarhelyt délelőtt feladott csomagok gyorsabb továbbíthatása érdekében, a 8513. sz. vonat vasúti kalauzának közvetítésével, folyó évi november hó 1-től a székelyudvarhelyi posta- és távirtdahivaltól az 501. sz. vonatban közlekedő Brassó-Budapest 40. sz. mozgó és az 510. sz. vonatban közlekedő Budapest-Brassó 15. sz. kalauzpostához mátha-rovatolást rendeztem be. Ennek előnye az, hogy az Erzsébetvárosra, Medgyesre, Kiskapusra, Nagyszebenbe, Kolozsvárra, a kolozsvár-budapesti vonalra és a Budapesten tul fekvő helyekre, ugy-szintén a székelykocsárd-gyergyószentmik-lós-mádéfalvi vonalrészre szóló express és romló tartalmu közönséges (nem express) és a segesvár-brassói vonalrészre, valamint a Brassón tul fekvő helyekre szóló csomagok, amennyiben azok déli 12 óráig feladatnak, a jelenleginél jóval korábban jutnak rendeltetési helyükre.

— **Bogácsy Lajos** városi iktató e hó 6-án éjjel, életének 36-ik évében hosszas, de keresztényi türelemmel viselt szenvedések és a haldoklók szentségének ájtatos felvétele után elhalt Székelyudvarhelyt. Temetése tegnap d. u. 4 órakor a róm. kath. anyaszentegyház szertartása szerint, általános részvét mellett történt meg Szent-Imre-utca 38. sz. lakásáról.

— **A városi tanács** részéről azt az értesítést küldötte hozzánk Soó Domokos polgármester-helyettes, hogy a Schwartzenberg herceg-féle katonai alapítványra a cs. és kir. 12-ik hadtestparancsnokság a folyó évre is pályázatot hirdetett. Azon kiszolgált katonák, kik erre pályázni kívánnak, a pályázat feltételeit Székelyudvarhely város tanácsánál megtekinthetik.

— **A fagygyertyának** nagy bece volt kedden Székelyudvarhelyt. Este negyed hatkor az összes villamos lámpák kialudtak és pokoli sötétség borult a városra. E hirtelen jött kellemetlenség nagy zavarba hozta a város lakosságát és az ipari műhelyeknek jelentékeny kárt is okozott. Ez az állapot pedig fél hétig, tehát egy és egy negyed óráig tartott. Érdeklödtünk az ok iránt s azt a

felvilágosítást nyertük, hogy a vízvezetékben levegősák (bugyborék) képződött és ez a motorok hűtéséhez feltétlenül szükséges vizet eldugta. Ki kellett bontani a vezetékét s így történt meg, hogy a magánfogyasztást is be kellett szüntetni, a vezeték létesítése óta most először. Tehát kevés volt az ok, de de annál több az okozat, mely remélhetőleg jövőre még kevesebb lesz.

E NAP

Kedd, október

Remig pk

az új évnegyed kezdete. Ha előfizetése lejárt, siessen azt megújítani, hogy a »SZÉKELY-UDVARHELY« továbbra is b. címére pontosan küldessék

Székely Testvérek!

Nagy küzdelem között áll a magyar nemzet. — Szüksége van minden fiára, de sokszorosan szükséges a szabad, függetlenség, bátor szavú ujság. Mert ha minden szabadságunktól megfosztanak is, a sajtó által vissza szerezhetjük elkobzott jogainkat.

Támogassuk az igazi 1848-as függetlenségi sajtót, mert azzal önmagunk függetlenségét, szabadságát segítjük elő. Hazafias tisztelettel kérjük tehát az előfizetések megújítását. Előfizetési ár negyedévre 2 K 50 f.

— **Községi takarékpénztár.** Oh, ne tessék félni! Nálunk ilyesmit csak tervezni lehet, de meg csinálni nem szokták. Az effélékre gunyorosan odavetik: hadd ériék! Pedig most, a mai rettenetes pénzügyi viszonyok között, azoknak is jó volna, akik érnéi küldték. Akkor nem kellene 4—500 K-ás kifizetésekre heteken át várni a megszorult ügyfeleket. No, de most nem erről van szó, hanem *Neuschloss* Dezső tvh. biz. tagnak arról a cikkéről, mely az „Uj Szatmár“-ban jelent meg. E cikk lényege az, hogy Szatmár-Németi városa vagy mint egyéni cég, vagy pedig részvénytársasági alapon, de ez esetben kizáróan a Szatmár városi és megyei pénzügyintézetek közreműködésével alapítson egy erős községi takarékpénztárt; utóbbi esetben oly módon, hogy a majoritás a város kezében maradjon. Az alapítandó bank főbb célja lenne: 1. Visszszámítási hitel engedelmzése szatmármegyei pénzügyintézetnek. 2. Szatmár városának olcsó ideiglenes hitel nyújtása. 3. Szerezzen jogot záloglevél kibocsátásra, hogy esetleg a szatmári pénzügyintézet mellett a város és megyei ház-, illetve földbirtokos osztálynak amortizációs kölcsönöket engedelmehessen. Végül 4. esetleges részvényeit vezesse be tőzsdéi jegyzésre. Ezen erkölcsi testület által létesítendő pénzügyintézet egy, a jelenlegi viszonyokhoz hasonló országos pénzkrisis esetén a város közönségének és különösen bankjainak erős támaszul szolgálhatna, mert egy ilyen pénzügyintézet a legnagyobb bankoknál mindenkor korlátlan hitelt élvezne és a helybeli bankok — főképen ilyen időben — nyugodt visszszámítási hitelt vehetnének igénybe a Községi Takarékpénztártól. Hát ezt mi éppen így megcsinálni nem tudnók? Bizony igen, csak szélesebb látókör és jobb indulat kellene. Emeljék fel kérem a strucc-fejeket és nézzenek körül. Háttha akkor jobb meggyőződésük valamelyes tette serkenti. Próbálják meg...

— **A festék.** E cím alatt a „Székely-Udvarhely“ mult számának „Szines képek“ rovatában egy kis elmélkedés jelent meg, a mely illetékes helyről jött információk alapján, helyreigazítást von maga után. Ugyanis tény az, hogy árlejtsést nem tartottak, de azért többeket felszólítottak ajánlat-tételre s ezek között a vállalatot, mint legolcsóbb ajánlkozónak ítélték oda annak, aki

azt most teljesíti. Korlátunkint 1 K a vállalati összeg, melyért kétszer, a saját költségén vett festékekkel kell befestenie. Naponta a legjobb esetben is 10—11 korlátot lehet megfesteni. Ebből levonva a különként 1 K 72 filléres olaj és a festék árát, bizony a mai viszonyok között, alig marad munkabérré valami, sőt a gyalulatlán, borzos korlátoknál még ráfizet. Ezeket az igazság érdekében szükségesnek tartottuk megjegyezni, hogy így mind a két oldalról tisztáztassék az ügy, mely különben ha nyilvános árlejtsést utján történik az egyezség, hírlapi pertraktálás tárgyát sem képezhetne volna.

— **Ha a székely részeg,** könnyen az árokba dülhet lovastól-szekerestől együtt. Ez régi axioma és mégis minduntalan felújítják hol itt, hol amott a magukról megfeledkezve atyafiak. Mult szombaton este 10 óra felé kocogott haza, Homoródalmás irányában *Sebestyén Mihály*, az ifjabb. Addig matatott ide s tova, míg társai elhajtottak és elmaradt szekerevel a többiétől, kik lehetnek vagy ötven. Felsőboldogfalvát szerencsésen keresztül utazta, de már az árvátfalvi megáradt patakán egészen elvette az esztét a Székely-udvarhelyt beszedegetett szesz. Lovai hevittek a patakba, mely szekerevel együtt elsodorta. *Sebestyén* erre kezdett kijózanodni és valahogyan kimászott a partra, hol fogvacogva segítségért kiabált. Abásfalváról *Fernengel Gyula* kereskedő és *Gál József* kőfaragó éppen akkor érkeztek hazafelé. Meghatotta őket a keserves jajgatás és azonnal segítségére siettek a félíg megfagyott, magával is tehetetlen székelynek. Egyik még életben levő lovát a szekerevel együtt kihálázták a veszedelmes áradatból, *Sebestyént* pedig pokrócba pólálva, lovastól, szekerevel beszállították Felsőboldogfalvára: *Biró Sándor* községi főbíróhoz, kinek a még meglevő 17 K és néhány fillérekkel számba adták. „A drága 32 éves ló“ azonban odavetszett. Hiába siratta *Sebestyén Mihály*. Ezt megmenteni immáron nem lehetett... Különben elismerés illeti az életmentő székely-udvarhelyi polgárokat, másfelől pedig *Sebestyénnek* tanulságul szolgálhat, hogy: jőzonn járj s nem ér kár“...

— **A tanítóság egyéves önkéntessége.** Tudvalevően a tanítók az új véderőtörvény értelmében a magyar királyi honvédségnél teljesítenek egyéves önkéntesi szolgálatot. Értésülésünk szerint a vallás- és közoktatásügyi miniszter a tanítók eme kötelezettségét könnyítendő, gondoskodni kíván afelől, hogy az állásban levő tanítók, tehát úgy az államiak, mint a községiak és felekezetiak tényleges katonai szolgálatra való bevonulásuk esetén annak időtartamára összes illetményeik élvezetében meghagyassanak és a katonai szolgálatban töltött idő azok fokozatos előlépésinél beszámíttassék, viszont ezzel szomban a szorgalmi időre járó helyettesítés költségeinek viselésére köteleztessenek.

A tej

Budapest, 1912. okt. hó.

A tejet nem hiába tartják a legtekélyesebb táplálékok egyikének, de valóban igen nagy szerepe is van különösen a néptáplálkozás terén. Tudós orvosok azt is megállapították, hogy a városi lakosság nagyobb halandóságának legfőbb oka az, hogy nem igen jut hozzá egészséges, hamisítatlan tejhez.

Ennek dacára azt látjuk, hogy különösen nálunk Magyarországon csak a legkritikábilis esetekben jut eszébe a városoknak olyan intézményeket alkotni, amelyek eleve kizárnák azt, hogy a forgalomba hamisított tej jusson.

Egyetlen városa van Magyarországnak, amelyben az elárusításra kerülő tejet nem ugyan minden nap, de időközönként meg-

vizsgálják, ez a város: Budapest. Épen Budapestben alkothatjuk meg azán a tiszta kék-pét annak, hogy mennyi hamisított tej kerül forgalomba. Nincs nap ugyanis, hogy a fővárosi lapok hirdetési rovataiban legalább 1—2 tejhamisítási ítéletet ne olvassunk.

Ha már az időnkénti vizsgálat is ennyi tejhamisításról rántja le a leplet, okvetlenül bele kell nyugodnunk abba, hogy a fővárosba másféle tejet, mint hamisított, legfeljebb a grófok és milliomosok asztalára kerül, akiknek megadatott a sorsnak az a kedvezése, hogy saját tehenészetük tejet fogyasszák.

Budapestben kívül azonban nincs egyetlen város sem, ahol a tejevizsgálat rendszeresítve volna; annál kevésbbé Székelyudvarhelyt. Nincs azért sem, mert hiszen vajjon melyik magyar városnak van még Budapestben kívül vegyvizsgáló intézete, amely nem csak ötletszerűen foglalkozzék élelmiszerek vizsgálatával? Azonban ha valakinek a jövőtől hamarosan minden város hozzá is jutna ilyen intézményhez, vajjon segítve lenne-e a bajon? Aligha. Hiszen Budapestben is kivihetetlen az, hogy valamennyi a városba bejövő tejárut ellenőrizzen a hatóság. Száz és száz számra jönnek be a milimárik s ha a vámnál, vagy a főváros határában meg is vizsgálják az általuk hozott egy pár liter tejet, a legközelebbi vízvezeteki csap már is kész hamisító műhelynek kínálkozik mindenki részére, különösen a hajnali órákban, amikor a városi lakosság még alszik rendőreivel, vegyészével egyetemben.

Igy van ez minden városban. Tehát az ellenőrzés szigorítása vajmi keveset használna, de a tökéletes ellenőrzés kivihetetlen is. Minalunk is tehát ahhoz a segítséghez kell folyamodni, amit a külföld követ, központivá kell tenni a tejelárusítást.

Külföld nagyobb városokban mindenütt megtaláljuk a központi nagy tejtelepet. Nagyon mindegy akár társadalmi uton, akár hatóságilag hozzák ezt össze, a fő dolog az, hogy a hamisításra könnyen hajlandó kistermelő ne jussou közvetlen érintkezésbe a tejfogyasztóval, ugyszintén a hamisításra még több hajlandóságot mutató kiskereskedő csakis zárt palackokban és más egyéb edényekben hozhassa forgalomba a tejet.

A központi és vele kapcsolatban álló kisebb tejesarnokokat jóval könnyebb ellenőrizni, mint a házaló tejárut. És viszont ha sikerül minden nagyobb városban egy ilyen központi szervezetet létrehozni, könnyű megalkotni azokat a falusi szervezeteket, tejszövetkezeteket, vagy tejesarnokokat, amelyek a városi központokkal összekötöttségbe léphetnek s részükre biztosítani tudják azt a tejmenyiséget, amire egy-egy városnak szüksége van.

Tejbőségétől tartani soh' sem lehet. Ha sok a tej, feldolgozzák vajjá, annyi vajjat pedig sem ez időszert, sem pedig a jövőben nem tudunk termelni, hogy azt jó áron még a tejtermelés szempontjából is igen jó áron ne tudnánk értékesíteni.

A legérdekesebb a dologban mégis az, ilyesmivel éppen azok foglalkoznak a legkevésbbé, akiknek tulajdonképen foglalkozniuk kell. Még eddig csak nagyon kevés városról hallottuk azt, hogy a tejeskereskedelmet a főntebb említett módok valamelyikén szabályozni akarnák. Az ilyesmivel is a tisztultabb gondolkodású gazdaközönségnek kell foglalkoznia, ő neki kell a városi fogyasztó közönség segítségére sietnie, amint ezt pl. az a körülmény is bizonyítja, hogy az országos szövetségi kongresszus napirendjére szintén felvették a tejszövetkezetek ügyét s a szövetségekbe tömörült gazdak akarnak — ha másképp nem, a saját erejükből! — a városok mostani nyomorúságos tejjelátási viszonyain segíteni. Reméljük, hogy a városok legalább annyira-amennyire segítséget nyújtanak a kivitelhez.

Ne feledje el, hogy

hirdetéseink gondos átolvasása önnek valószínűleg *hasznára tesz*. Aki nálunk hirdet, annak sikere van. A hirdetés szövegezésében szívesen segítünk. Hirdetőinknél történő bevásárlásainál és megrendeléseinknél a **SZÉKELY-UDVARHELY** c. ujságot felemlítenisziveskedjék.

Kiadó lakás. A villamos üzemvezetőség Eötvös-utca 10. számú épületében 2 udvari szoba, konyha, kamra, pince, padlás villamos világítással felszerelve, azonnal kiadó. Értekezhetni az Üzemvezetősnél.

FOGORVOS *Perl József*
Amerikán
Dentist a napokban *Székelyudvarhelyre* érkezik.

Eladó véredek.

Két darab 8 hónapos him és nőstény véreb, mely, Frigyes főherceg vérebével volt párosítva, mind a kettő garantált tiszta faj, semmi szépség hibájuk nincs — 300 és 200 koronaért eladó. Cim: özv. **Kerbolt Ferencné VINKOVCE** (szerénvárm.) Florián u. 6. sz.

NIGRIN
a legjobb cipőkrém az egész világon
Az eddigi világhírű wixnek vitriol nélküli gyártása is.
St. Fernolent Wien III. cs. és kir. udvari szállító.
80 éves gyári tennállás.

Eladó vagy kiadó

belsőség. Székelyudvarhelyt Solymossy-utca 27 sz. a. 212 négyszögöl területű belsőség, melyen most épült 2 szoba, konyha, 2 kamra, üveges veranda, sütőház, fatartó, sertésöl és igen szép kert van, örök áron eladó vagy többévre azonnal bérbe vehető **Lukács Ferenc** tulajdonostól ugyanott.

B O R I

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható

Bélyegzők és pecsétnyomok mindenféle kivételben gyári áron pontosan, hibátlan-szövegezéssel kaphatók „Székely-Udvarhely” kiadóhivatalában (Betegh Pál könyv-és papírkereskedésében) Székelyudvarhelyt. Vidéki megrendeléseket az ország bármely részébe gyorsan teljesít.

Eladó olesón egy szép és jó Daniel-féle cserépkályha. Hol? Megmondja a lap kiadóhivatala.

Uj kárpitos Uj műhely

Van szerencsém a nagyérdemű közönség tudomására hozni, hogy Székelyudvarhelyt, Kossuth-u. 11. sz. alatt

kárpitos műhelyt nyitottam.

Elvállalok minden e szakmába vágó munkát, ugymint: modern angol bőrbutorok, ottománok, garnitúrák készítését, ócska divánok és garnitúrák újonnan átalakítását, madracok felrészítését, függönyök fellevesését, roletták és zsaluk igazítását, butorcsomagolást.

Kívánatra házhoz is megyek. Vidékre is kimegyek.

Jó tartós és olcsó munkáért felelek

A nagyérdemű közönség becses pártfogását kérve, maradok tisztelettel

Macsek Béla
kárpitos és díszítő.

536—1912

ig. sz.

Árlejtési hirdetmény.

A székelykeresztúri áll. tanítóképző internátusa és konviktusa részére körülbelül 100 személyre szükséges husneműek, hentes áruk, zsir, liszt, tej, cukor, kávé, fűszerneműek, tojás és egyéb cikkek) továbbá fűtési (fa, kőszén, koksz, és világítási (Heuffel-fele csepfolyós gáz) anyagok szállítására 1913. jan. 1-től dec 31-ig terjedő időre f. évi október hó 22. (déli 12 óra) határidővel nyilvános pályázatot hirdetek A részletes feltételek az igazgató irodában mindennap 2—3-ig megtekinthetők.

Az I K bélyeggel ellátott és az intézet igazgatóságához benyújtott zárt ajánlatok alapján a *verseny tárgyalás okt. 22. d. u. 4 órákor lesz* az igazgatói irodában. A bánatpénz lisztnél 200 K, cukor, kávé és fűszerneműeknél 100 K, fűtési anyagoknál 200 K, világítási anyagoknál 300 K, tejnél 100 K, husneműeknél 690 K, zsir és hentesárknál 100 K, tojásnál 20 K, mely készpénzben vagy óvadékképes értékpapírban az ajánlattal egyidejűleg teendő le. A leteendő biztosíték a bánatpénz kétszerese.

Az ajánlat tehető az egészre, de tehető egyes szükségleti cikkeknek külön-külön is.

Székelykeresztúr, 1912. október hó 1-én.
Ujvári Mihály
igazgató.

Asszonyok

legnépszerűbb közlönye a 19 év óta megjelenő „Háztartás” mely kiválóan szerkesztett folyóirat (szerkeszti Kürthy Emilné.) felül mindent, ami a magyar háziasszonyt érdekli. A sütést-főzést, olcsó és praktikus ruházatkodást, tanácsokat, felvilágosítást stb. asszonyok

leányok

játszva sajátíthatják el a „Háztartásból”. Ha most félévi előfizetés gyanánt hat koronát beküld, akkor ingyen és bérmentve megkapja a Háztartás Könyvtára most megjelent 20 kötetét, mely pompás könyvek

kedvenc

tanítómesterei minden modern és művelt magyar háziasszonynak. Ingyenes mutatványszámot szívesen küld a „Háztartás” kiadóhivatala, Budapest, VI., Eötvös-utca 36. Fizessezen minél előbb elő és állandó

szórakozása

lesz, mert a „Háztartás” szórakoztatva tanít és két évtized óta sokan magyartanítást nevelt.

SZÉKELY-UDVARHELY

tiszta 48-as függetlenségi lap, Udvarhely megye legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenkint 2-szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emke Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len

legjobb magyar gyártmányú díszleveledpapirok. Ezekon kívül közönséges és finom, színes és virágos leveledpapirok és borítékok, levél-kártyák, **vasz- Képes levelezőlapok** 20-féle helybeli felvétel, leveledpapirosok stb. Nagyválaszték tájképes virágos, genre művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből.

Allandóan kaphatók mindenféle

kész nyomtatványok,

u. m. községi, körjegyzői, szolgabírói, végrehajtói, ügyvédi, lelkészi, iskolai, üzleti és különféle magánügyi nyomtatványok.

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

Mindenféle színű, nagyságu, súlyu és minőségű irodai és író-

PAPIROSOK

vonalzott és sima leveledpapirok, vonalzott és rovatos papirok, rajzpapirok, írógéppapirok, esomagoló és selyempapirok, másoló-papirok, itató-papirok, szűrő-papirok, torta- és befőző-papirok, könyvkötő-papirok és papírkülönlegességek. Kártyapapirok.

Lemez-papirok minden sulyhan. hangjegypapirok. Sorvezetők.

Irkák, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfüzetek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, diszminták, szépírási és rondírási minták. Olcsó legyező-falrajzek, klozetpapirok, szivarkahüvely, szivarka s névjegytárcák. Dohány-ésszivartárcák bőrből és fémről. Bőrtárcák, pénzes-erszények, okmány és irománytáskák.

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötését

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acélíró-tollak, rondtollak, üveg-tollak, tollszárok, dísztollszárok. **Ironok**, fekete, színes és másoló-ironok, notes-ironok, esavari-ironok (crayonok), zsebironok, esavari-ironbetétek, ironvédők, iron-hegyezők. **Kréták**, iskolai, kávéházi és fajelző kréták, színes kréták. **Tinták**, legjobb irodai és másoló tinták, színes, vegy- és ruhajelző-tinták, bélyegzőfesték, tus, mézga, fölttiszó, titbronz.

HEGEDŰ, hegedűvonó, hurok, hegedű-iskola, hegedű-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek. **Danzingó-sipok** és **okarinák**. **Monogramok** fehérnemű és leveledpapiRJelzésre. Kézi nyomda. — Különbö bélyegzők, pecsétnyomok, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyak. Ajtóablak és névfeiratok öntött fém-ből, erdészkalapácsok gyári áron.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjúsági iratok és képeskönyvek folyton vannak készletben. Telfes **Magyar Könyvtár**. A székelyudvarhelyi **középiskolákban** és a városi és megye **elemi népiskolákban** használatban levő **összes tankönyvek** raktára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beíró könyvek, főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másolókönyvek, bevásárló könyvek, zsebkönyvek (notesek), pénztár-tömbök (Block), bárcá és szelvénykönyvek.

Körzök,

vonalzók, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák tolltollak, itató-deszkák, olaj-szesték minden színben. Ecsetek. Irodai és zsebtintatartók, díszintatartók, tollállványok, szivacs-essze, író-mappák. Legjobb dörzsmezőgumiszalagok. — Rajzszögek, szönyegszögek, képesok stb